

Personalitate complexă, multivalentă care s-a afirmat printr-o activitate prestigioasă în domeniul pedagogiei, psihologiei, sociologiei ca și al culturii naționale, Grigore Tabacaru prin întreaga sa operă teoretică și praxiologică a depășit orizontul și perimetrul preocupărilor socio-culturale locale circumscrindându-se în galeria personalităților românești de renume, mai ales în perioada interbelică.

Absolvent al Facultății de litere și filosofie din București din anul 1913, cu calificativul „Magna cum laude” (după numai trei ani de studii fiind scutit de frecventarea anului IV tocmai pentru rezultatele sale excepționale) se face curind remarcant atât printr-un magistru săi cit și în viața științifică și publicistică. Dovada acestui fapt este aceea că în anul 1913, la scurt timp după absolvire este reținut într-un post în cadrul Ministerului Instrucțiunii și tot în același an primește o bursă de stat pentru continuarea studiilor în străinătate, în vederea pregătirii doctoratului. Avea să întreprindă cercetări vaste în domeniul filosofiei și psihopedagogiei atât în Franța cit și Germania și să întocmească o teză de doctorat temeinic fundamentată, intitulată „Cercetările lui Binet asupra psihologiei gândirii”, reprezentând rodul unei interpretări originale a studiilor autorilor francezi și germani, și pe care o va susține în 1915, în fața unei comisii alcătuită din somități ale psihologiei și pedagogiei.

În condițiile participării României la războiul de eliberare și unitate națională, Grigore Tabacaru este mobilizat și avea să-și aducă contribuția sa patriotică deplină pentru împlinirea marelui ideal național. Dar chiar și în această perioadă este permanent stăpinit de gândul continuării într-un plan superior a studiilor de specialitate prin pregătirea examenului și lucrării de doctorat care conferau posibilitatea intrării în viața universitară. Imediat după încheierea războiului trece la materializarea proiectului său.

Încă din această perioadă se conturează predilecția tinărului cercetător pentru abordarea interdisciplinară a proceselor și fenomenelor psihopedagogice și social-culturale investigate. Aceasta rezultă cu pregnanță și din teza sa de doctorat care se intitula: „Personalitatea psihologică și socială”. A-torul punea de la o concepție tridimensională în definirea personalității, ceea ce l-a obligat la o profundă cercetare interdisciplinară a fenomenului.

Aceasta avea să-i confere noi aprecieri elogiocase din partea comisiei în fața căreia a susținut examenul de docență, alcătuită din profesori iluștri ai Universității ieșene și anume: D. Gusti, I. Petrovici, G. Ibrăileanu, Tr. Bratu.

Un domeniu de vîrf în care Grigore Tabacaru a adus contribuții științifice și metodologice valoroase este, incontestabil acela al pedagogiei. Un merit excepțional în cercetarea și demonstrarea aportului substanțial al lui Grigore Tabacaru la îmbogățirea gândirii și practicii pedagogice românești revine profesorului dr. Dumitru Muster, reputat om de știință, autor a numeroase studii publicate în țară și peste hotare.

respectiv la 28 de ani este delegat de Ministerul Instrucțiunii pentru a participa la Congresul de pedagogie de la Bruxelles, împreună cu Ana Conta Kernbach și Vl. Ghidionescu. Tot din anul 1905 devine membru al unor societăți științifice internaționale cu caracter psihopedagogic, conduse de savanți de renume precum: A. Binet și Ed. Demolins. Zestrea științifică din domeniul pedagogiei lăsată posterității de Grigore Tabacaru este impresionantă atât sub raport cantitativ cit și calitativ, fiind reflectată în numeroase lucrări, studii și articole.

Profesorul Muster a lămurit definitiv paternitatea lui Grigore Tabacaru în domeniul pedagogiei experimentale din România, dovedind faptul că el

gore Tabacaru și cîțiva colaboratori în anul 1908 și care a funcționat un timp chiar sub direcția lui C. Rădulescu-Motru, precum și la studiile și lucrările de referință publicate între 1908 și 1932 de către pedagogul băcăuan n. ns.). „Te felicit călduros. Sintem mulțumiți că se găsește cel puțin un singur om în țara noastră care să aprecieze munca depusă în promovarea pedagogiei experimentale. Și aceasta este mult.”¹ Quod erat demonstrandum, în ceea ce privește locul și rolul lui Grigore Tabacaru în domeniul pedagogiei experimentale. De altfel chiar și Vl. Ghidionescu, cel care este considerat de unii pedagogi, care l-au nedreptățit pe Gr. Tabacaru, drept fondatorul pedagogiei experimentale, recunoaște

gogic pentru cadrele didactice, societăți științifice, asociații, cenacluri, cercuri de studii etc. Astfel el este inițiatorul „Societății pentru studiul pedagogic și psihologic al copilului”, care ulterior va adopta denumirea de „Societatea pentru studiul și protecția copilului”. În aceiași ordine de idei se impune relevantă o altă contribuție pedagogică a lui Grigore Tabacaru și anume capacitatea sa de polarizare, formare și îndrumare metodologică sistematică a cadrelor didactice din județul Bacău, deosebi a educatorilor, învățătorilor și institutorilor. Mulți dintre aceștia s-au format sub înrîurirea lui Gr. Tabacaru și ca cercetători în domeniul pedagogiei în general, al celei experimentale în particular, elaborând și publicînd lucrări, studii și manuale de profil. Nu întimplător discipolii săi aveau să-și consacre un volum omagial și să evoce aportul lui Grigore Tabacaru la dezvoltarea pedagogiei românești precum și la perfecționarea slujitorilor școlii. Deci, cu peste o jumătate de veac înaintea experimentului „școlii filosofice” de la Păltiniș a lui Constantin Noica, se afirma „școala pedagogică” instituită de talentatul pedagog și cărturar Grigore Tabacaru de la Bacău. Se confirmă astfel faptul că școlile formative nu se constituie și afirmă numai în centrele universitare și academice, ci acolo unde pedagogul de vocație autentică și de știință „sfințește locul” prin harul și capacitatea sa polarizatoare și modelatoare de personalități umane.

Dar recunoașterea experienței pedagogice de excepție a lui Grigore Tabacaru rezultă și din aceea că în anul 1906, pentru a doua oară este promovât în cadrul Ministerului Instrucțiunii Publice îndeplinind funcția de secretar al Comisiei de anchete socio-pedagogice care urmăreau perfecționarea organizării și funcționării învățămîntului românesc. Sugestivă și concludentă mi se pare opinia ilustrului pedagog elvețian Claparède care într-o prefață la un volum de studii și cercetări de pedagogie școlară, întocmit de un tânăr învățător moldovean, pe care l-a dedicat magistrului său Grigore Tabacaru, scria că „acesta este un om pentru că titlul de Pestalozzi al școlii românești spune prea puțin”.

Prof. univ. dr. C. Gh. MARINESCU

1) „Pedagogia experimentală” nr. 2, mai 1932.

Grigore TABACARU (1883-1939)

Personalitate proeminentă a științei și culturii românești (I)

Pasiunea lui Grigore Tabacaru pentru problematica pedagogiei școlare și sociale, pentru psihopedagogie, se vede încă din primii ani ai activității sale didactice. Primele sale cercetări în domeniul pedagogiei cu caracter experimental încep la vârsta de 20 de ani și tot acum și preocupările sale publicistice, în calitate de autor sau fondator și redactor al unor reviste de profil, în pofida samselor dificultăți materiale cu care s-a confruntat. Grigore Tabacaru nu s-a limitat însă la o cercetare pedagogică cu orizont limitat fiind permanent preocupat de elaborarea unei Pedagogii naționale, care să sintetizeze experiența validată atât a marilor pedagogi români cit și de peste hotare. În anul 1905, pe cînd avea doar vârsta de 22 de ani este prezent la Congresul Învățătorilor din România, ținut la Galați, iar în anul 1911,

este nu numai promotorul dar și unul dintre pionierii acestui domeniu al pedagogiei moderne. Este edificator în acest sens faptul că încă din 1908 el editează, împreună cu institutorii I. Ciocirile și G. A. Antonescu, și sub direcția lui C. Rădulescu-Motru, revista „Pedagogie experimentală” (D. Muster, Gr. Tabacaru, Serieri pedagogice, București, 1979, p. 6). De altfel în anul 1932, reputatul psiholog C. Rădulescu-Motru, avea să releve pregnant rolul lui Grigore Tabacaru în dezvoltarea pedagogiei experimentale, din țara noastră atunci cînd îi scria acestuia: „Am primit numărul 1 din noua serie a „Pedagogiei experimentale”. Din lectura ei am constatat că focul sacru al științei se menține intens, ca și mai înainte în sufletul dumentale”. (Referință la prima serie a revistei „Pedagogia experimentală”, înființată de Gri-

prioritatea ideilor și tezelor pedagogului moldovean în acest domeniu. Cu legitime teme științifice subliniază doctor D. Muster că „toată cariera didactică și științifică a lui Tabacaru, cercetări, publicații, activitate didactică — este desfășurată de pe pozițiile pedagogiei experimentale”. Împreună cu discipolul său Constantin Moscu, el a publicat în anul 1929, Istoria pedagogiei românești, care este considerată pînă astăzi prima lucrare de acest profil, elaborată în viziune educațional-patriotică, ca o veritabilă istorie nu numai a pedagogiei ci și a culturii naționale. (D. Muster, Op. cit., p. 14). Am limita cu mult valențele personalității lui Grigore Tabacaru dacă nu am menționa, totodată, contribuțiile sale deosebit de valoroase la elaborarea unei game largi și diversificate de manuale școlare, îndreptare cu caracter peda-

AL. ZUB

ISTORIE ȘI ISTORICI ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ

Recenta apariție editorială Istorie și istorici în România interbelică de Al. Zub se înscrisce, logic, în vasta arie a constantelor sale preocupări privind cercetarea istoriografiei române. Favorizat de cunoașterea principalelor limbi de circulație internațională, Al. Zub pătrunde adînc în rețeaua conexiunilor istoriografiei române și a istoriografiei europene, epuizează majoritatea izvoarelor informative extrăgînd din ele cvasitotalitatea datelor relative la acest subiect.

Istorie și istorici în perioada interbelică este o lucrare extrem de elaborată, solid documentată și remarcabil de coerentă, dacă ne gândim la diversitatea informațiilor și la largimea conceptului de material istoriografic folosite de autor.

Cercetătorul ieșean stabilește corelații subtile, cu sensuri profunde, care merg de la enunțuri scurte, dar dense, cum sînt cele despre Lorenz și G. Tițeica, dr. Marinescu și E. Racoviță, pînă la analize ample care țin de la Hașdeu, Maioreșcu, Al. Odobescu, Tocilescu etc. și de la ei pînă la triada Xenopol, Iorga, Părvan. Sînt analizate cu finețe și obiectivitate contribuțiile istoricilor Al. Lapedatu, D. A. Sturdza, I. Ursu, S. Dragomir, St. Ciobanu, I. Minea, G. I. Brătianu, Lupașcu, Oțetea etc., ale filologilor și lingviștilor Al. Philippide, O. Densusianu, I. Bianu, Sextil Pușcariu, precum și ale filozofilor, sociologilor și esteticienilor P. P. Negulescu, P. Andrei, C. Rădulescu-Motru, D. D. Roșca, D. Gusti, M. Dragomirescu, Tudor Vianu, M. Ralea ș. a. Factori istoriografici se dovedesc a fi, de asemenea, universitățile, instituțiile de cercetare, școlile române de la Roma și Fontenay — aux — Roses (lingă Paris), editurile, revistele, muzeele, organizațiile culturale și tot ce a putut contribui, într-o formă sau alta, la stimularea istoriografiei române în epoca modernă. În concepția autorului, factorul istoriografic a jucat un rol major în ansamblul factorilor spirituali care au configurat profilul culturii și civilizației române în acest interstițiu. Manifestarea acestui factor s-a produs în perioada interbelică, pe fundalul unor profunde transformări social-economice și prin totalitatea mijloacelor materiale și spirituale ale noului context eu-

ropean în care intrase România. Desigur, tendințele noi din cuprinsul culturii și civilizației române, afirmate energic în această perioadă, nu s-au născut ex nihilo, unele dintre ele, cele de fond, vin de departe, din trecutul istoric al spiritualității românești, cărora le-au dat glas cronicarii, umaniștii și învățații ca Dimitrie Cantemir, stolnicul Cantacuzino și nu mai puțin geniul lui N. Milescu. Necesitatea occidentalizării civilizației române se resimte organic încă din a doua jumătate a sec. al XVIII-lea, iar ecourile meditative ale acestui impuls se resimt la Dinicu Golescu și Ionică Tăutu. În structura lucrării, personalitățile cele mai proeminente ale istoriografiei românești, Xenopol, Iorga și Părvan, formează o zonă identică densă care iradiază puternic în toate compartimentele culturii române. Fiind în consens cu direcțiile cardinale ale operei și activității lui N. Iorga, autorul studiază personalitatea acestuia la punctul de intersecție al tuturor liniilor de forță care compun cimpul tensional al culturii române dintre cele două războaie mondiale. Cu numeroase argumente, scoase din domeniul istoriografiei, în înțelesul ei cel mai larg, Al. Zub probează receptivitatea poporului nostru față de valorile culturii europene, spiritul deschis spre ideile generoase ale umanismului universal, precum și capacitatea lui de a asimila aceste valori pe axa interioară a structurilor specifice ale spiritualității românești. Românii s-au înălțat, prin receptivitate și creație, pînă la treapta la care ei au dăruit marcanțe personalități care fac parte, astăzi, din panteonul culturii europene. În acest orizont sînt tratați — începînd cu evocarea lui Dimitrie Cantemir, Vasile Conta sau A. D. Xenopol — Nicolae Iorga, V. Părvan, M. Eliade, Martha Bibescu, P. Istrate, E. Văcărescu, Eugen Ionescu, Emil Cioran etc., personalități care au contribuit prin creația lor la difuziunea spiritului românesc în spațiul culturii universale. Perioada interbelică s-a desfășurat pe fundalul împlinirii idealului nostru național, făurirea statului național unitar român, cînd toate provinciile românești se aflau cuprinse, pe baza unui indiscutabil drept istoric, între frontierele firești ale României. Recunoașterea internațională a acestei mari și juste înfăptuiri istorice și sentimentul ireversibilității structurilor politice, întemeiate pe respectarea principiului naționalităților, consfințit de sistemul de la Versailles și înscris în Carta Societății Națiunilor, au constituit o sursă de certitudine și optimism pentru poporul român, în elanul său de creație materială și spirituală. În acest context, observă corect autorul lucrării, politica inaugurată în formula „prin noi înșine”

se integrează organic tendințelor acestuia început de distinctă perioadă istorică.

Tabloul perioadei interbelice, executat cu măiestrie de cercetătorul ieșean, reflectă o percepție veridică și amplă a complexei realități românești, văzută prin prisma dezvoltării istoriografiei noastre în conexiunea cu evoluția celei europene. Problemele cheie se acumulează, capătă amploare și rezolvarea lor pare a fi în funcție de reușita cultivării, în continuare, a acelei „conștiințe de sine” a neamului pentru care au luptat generațiile de istorici. Aici se inserează și contribuția prețioasă a lui N. Iorga la integrarea poporului nostru „în durată universală”. O altă direcție a acestui efort, autorul o află în optimismul robust al lui M. Eliade, care, în „Convorbiri cu Lucian Blaga”, va teoretiza forța nescăpată a puterii de creație a poporului român.

În această suită de cuprinzătoare analize se inscriu și controversele, fertile în epocă, privitoare la temeiul explicativ al culturii și civilizației moderne române. După ce face o primă disociere de sens a conceptului de geopolitică — pus în circulație științifică de F. Ratzel, dar compromis de folosirea abuzivă în proiectele teoretice ale lui Karl Haushofer, apoi, degradat complet de propaganda nazistă — Al. Zub justifică sensul pozitiv operațional al conceptului în interpretarea francezilor Jacques Ancel, Albert Demangeon, Andre Tibol, Lucien Febvre, a românilor Anton Golopenția și G. I. Brăteanu. Este subliniat semnificativ deosebită a studiilor lui Șt. Zeletin, **Burghesia română** (1925) și **Neoliberalismul** (1927), care se inscriu în concepția sociologică a acestei „istorii sociale” în scopul aflării unei temeinice explicații cauzale, precum și unei mai clare definirii a naturii faptului istoric. În controversa iscată pe această temă între Șt. Zeletin și G. I. Brăteanu, autorul înclină — și pe drept cuvînt — spre concluzia formulată de cel din urmă, conform căreia „oricît ne-ar ispiti logica unei concepții, ea nu poate justifica alcătuirea unei imagini deformate a trecutului”.

Istorie și istorici în perioada interbelică este o valoroasă și originală lucrare de istorie; în ea Al. Zub explorează, cu inteligență și dăruire, vastul sistem de conexiuni ale istoriografiei, cu totalitatea domeniilor ce compun sfera culturii. De aici, trăsătura, care se conturează de la prima pagină: că personalități aparținînd celor mai diverse domenii, de la istorici, filozofi, filozofi, sociologi economiști, pînă la scriitori, critici literari, esteticieni, oameni de știință și politicieni sînt implicați în domeniul complex al contribuțiilor istorice.

Vasile FLOREA

Colegii noștri de la Bacău

(Urmare din pag. 3)

enunțat-o numai, vrînd de fapt să ajung la ideea că Ateneu este una din publicațiile prin care mișcarea noastră literară din ultimii douăzeci și cinci de ani s-a exprimat. A reactivat, în spațiul băcăuan, latențe de creativitate artistică și a făcut să reinvie, acolo, un climat de cultură. Nu s-a mîrginit la atât! s-a implicat în dezbateri, în controverse intelectuale cu un ecou mai larg decît numai local, promovînd atitudini proprii, convingător susținute. Și încă mai mult: a format scriitori și critici, impunîndu-i conștiinței publice, înlesnindu-le o manifestare con-

cludentă. Un număr considerabil, în cuprinsul unui proces aflat în desfășurare. Nu voi înșira nume pentru că vreo înfidelitate de memorie m-ar putea face să nedreptățesc pe cineva. Sint, de-acum, cel puțin două valuri (sau promoții, dacă e să facem uz de termenul confratelui Laurențiu Ulici) de scriitori așirmați în paginile Ateneului, ajunși azi la notorietate, și filiați distinct ca personalități culturale. Cîitorii din toată țara îi știu și îi prețuiesc. Este o însemnată realizare, alături de altele, a uneia din publicațiile noastre cele mai bune, la împlinirea unui sfert de veac de rodnică existență.

Subinginerii

(Urmare din pag. 2)

s-a dovedit deosebit de dificilă. De ce? Pentru că este greu să alegi doar doi-trei...

Iuliana Năstase (Întreprinderea Metalurgică Bacău), șefa promoției '89, autoarea lucrării „Studiu teoretic și experimental al solidificării aliajelor metalice sub influența ultrasunetelor” a fost notată cu un binemeritat 10. Colegii ei Corneliu Nedelcu (Combinatul Petrochimic Borzești) și, respectiv, Victor Lazlău, Georget Magdan (Întreprinderea de Avioane) și Ioan Avram (I.M.U.) sînt autorii a două generatoare de ultrasunete care și-au dovedit deja

utilitatea în realizarea experimentelor necesare studiului amintit mai sus. O lucrare de asemenea interesantă, din punct de vedere tehnic și economic, este „Standul pentru pretensionarea transmisțiilor elicoidale cu bile” semnată de Ioan Ungureanu (I.P.E.P.).

Toate aceste idei valoroase (împreună cu cele pe care spațiul nu ne-a permis să le amintim) reprezintă un potențial tehnic modernizator ce trebuie valorificat fără întârziere. Însă, precum oricare altă idee, ele nu vor trăi decît prin oamenii ce le-au dat viață. Ei sînt cei ce trebuie să stimuleze acum, la început de drum, șansa de a participa la o cursă unde startul poate fi luat corect, în timp optim, reprezintă garanția unei evoluții viitoare creative pentru societate.

